

EAEko 2023ko Aurrekontu Orokorrak egiteko jarraibide ekonomikoak

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

EKONOMIA ETA OGASUN
SAILA

DEPARTAMENTO DE ECONOMÍA
Y HACIENDA

1. SUSPERTZE EKONOMIKOA SENDOTZEKO ETA ETORKIZUNeko ERRON-KEI AURRE EGITEKO AURREKONTUA

Covid-19ak eragindako munduko atzeraldi ekonomikoa izugarri handia izan da. Hasiera batean suspertze-prozesuari pandemiaren ondoz ondoko olatuek eragin zioten, eta 2021. urtearen erdialdetik aurrera gasaren eta elektrizitatearen prezioen gorakadak eta hornidura-kate globaletan itoguneak areagotzeak susperraldi ekonomikoa moteldu zuten.

Arrisku eta faktore exogeno horiek gorabehera, EAEko ekonomiak susperraldi handia izan zuen 2021eko bigarren erdian, eta pandemiaren aurreko egoerara itzultzeko lau puntura jarri zen. Une honetan, Errusiak Ukraina inbaditu ondoren sortutako gatazka armatuak izan ditzakeen ondorioengatik, euskal ekonomiak, munduko ekonomia osoak bezala, ziurgabetasun handiko egoera bizi du.

Ukrainaren aurkako eraso militarrek ingurune ekonomikoa aldatu du eta, pandemiaren ondorengo susperraldia osatu gabe dagoen une honetan, asaldura berria dakar. Jardu-era ekonomikoan ondorio kaltegarriak izango dituela eta inflazio-presio gehigarriak eragingo dituela aurreikus daiteke. Epe ertaineko hazkundearen aurreikuspen ekonomikoak beherantz berrikusi dira herrialde guztietan, eta Euskadi ez da salbuespena izan.

Nolanahi ere, baldin eta eskalada militarra areagotzen ez bada, jarduerak euskarri hauek izaten jarraituko du: egoera epidemiologikoa hobetzea, *Next Generation EU* funtsak erabiltzea eta finantzaketa-baldintzak oraindik ere onak izatea, nahiz eta aurreko hiruhilekoetan baino zorrotzagoak izan inflazio-presioen aurrean (izan ere, AEBetako Erreserba Federalak urratsak eman ditu moneta-politika gogortzeko eta Europako Banku Zentralak ere iragarri du interes tasak igo egingo direla uztailen). 2022an euskal BPGaren hazkunde zenbatetsia % 4,5koa da, pandemiaren aurreko mailak berreskuratzea ahalbidetuko lukeena, eta 2023rako % 4,1eko hazkundera aurreikusi da, Errusiari ezarritako zigor ekonomikoaren ondorioak eta gerraren iraupena ikusteko zain.

2023an lhes Klausula Orokorra aplikatzeak eta gastu arrunta arrazionalizatzeko eta eusteko ahalegin gehigarriak beharrezko zerga-marjina eman beharko ligukete, politika eta zerbitzu publikoak egituratzeko aukera emateaz gain, honako hauei erantzuna emango dien aurrekontua egiteko:

(1) biztanleria eta sektore ekonomiko kalteberei behar bezala fokalizatutako laguntza ematea, batez ere energiaren eta elikagaien garestitasuna dela eta, eta (2) eraldaketa energetiko-ekologikoari eta digitalizazioari aurre egiteko behar diren inbertsioei bultzada berritua ematea.

2. SEKTORE PUBLIKOA EPE LUZERAKO INBERTSIOAREN ETA HAZKUNDEAREN ERAGILE GISA

2.1. Inbertsioa. Martxan dagoen apustua.

Gerrak eragindako suspertze-erritmoaren moteltzearen magnitudea, azken batean, politika ekonomikoen erantzunaren mende ere egongo da; izan ere, politika horiek funtsezko zeregina izango dute. Pandemiaren antzera, Ukrainaren inbasioa oso asaldura negatiboa da, exogenoa eta Europar Batasun osoarena, eta horren erantzun egokiena Europa mailako ekintza izango litzateke.

Covid-19aren inpaktuaren ondorioz, arau fiskalak eten egin ziren 2020an, 2021ean eta 2022an Europa mailan eta, aipatutako krisi energetikoa eta Ukrainako gerra hasi aurretik, Europako Batzordeak arau fiskalak 2023an berraktibatu zitezkeela kontutan hartu zuen. Hala ere, aurtengo maiatzean Europako Batzordeak beste etete bat proposatu du 2023ko amaiera arte.

Europarekin bat etorritik, Espainiak 2020, 2021 eta 2022rako aurrekontu-egonkortasunaren, gastu-arauaren eta zor publikoaren helburuak eten egin zituen. Testuinguru horretan, Estatuarekin defizitaren eta zorraren helburu berriak adostu ziren eta Kontzertuaren Batzorde Mistoan sinatu ziren 2020ko irailean. Horren arabera, 2020an defizitaren erreferentzia-tasa BPGaren % 2,6 izango litzateke, eta 2021ean % 2,2; Eusko Jaurlaritzaren zorpetze-ahalmena, berriz, BPGaren % 16,3 izango litzateke 2020an, eta %

16,9 2021ean. Ondoren, 2021eko uztailan, 2022ko erreferentzia-tasak adostu ziren: defizitarena % 0,9 eta zorrarena % 15,6. Erreferentzia horiei esker, aurrekontuan krisiaren ondoriozko erronkei erantzuteko tarte handiagoa dago.

Halaber, 2020ko uztailan, Europar Batasuneko liderrek akordio historikoa lortu zuten *Next Generation EU* izeneko finantzaketarako tresna komunitarioen paketearen bitartez bideratutako suspertze-plan bat onartzearekin. Plan horrek 750.000 milioi euroko zuzkidura du, eta Espainiak horietatik 140.000 milioi jasoko ditu, 70.000 milioi diru-laguntzetan eta beste 70.000 milioi euro maileguen bidez. Bere pieza nagusia Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoa (SEM-MRR) da. Mekanismo horren helburua epe laburrean pandemiaren inpaktuari aurre egiteko jarduera eta enplegua sortzea, epe ertainean hazkunde potentziala handitzea eta epe luzean, garapen jasangarriago eta inklusiboagorantz aurrera eginez, erresilientzia indartzea ahalbidetuko duen egiturazko eraldaketa-prozesua bultzatzea da.

Europako programa horren esparruan, Espainiako Gobernuak 2021eko apirilaren amaieran Europako funtsak bideratzeko tresna den Susperraldi, Eraldaketa eta Erresilientzia Plana (SEEP-PRTR) aurkeztu zuen. SEEP-PRTR planak erreformak eta inbertsioak aurkezten ditu lau eraldaketa-ardatzen inguruan: trantsizio ekologikoa, eraldaketa digitala, gizarte- eta lurralde-kohesioa eta genero-berdintasuna. Era berean, Eusko Jaurlaritzak, hiru foru-aldundiekin eta EAEko hiru hiriburuetako udalekin koordinatuta, Euskadi Next programa landu zuen. Euskadi suspertzeko, eraldatzeko eta erresilientziarako inbertsio-programa hau Eusko Jaurlaritzak Espainiako Gobernuari helarazi zion SEEP-PRTR programan sartzeko eta SEM-MRR mekanismoaren finantzaketa lortzeko.

Zerga-arauen eteteak eskainitako aukerarekin batera, aurreikuspenetatik gora handituz zerga-bilketa eta, horri esker, Eusko Jaurlaritzak inbertsio publikoaren aldeko apustua areagotu zuen 2021eko ekitaldian. Horrenbestez, aurrekontuetan jasotako 1.000 milioi euro baino gehiagorekin batera, aparteko bi neurri onartu ziren:

- 2021eko maiatzean 180 milioi euroko ezohiko funtsa onartu zen, Enkarterri, Ezkerraldea, Meatzaldea, Oarsoaldea eta Aiaraldeko Lehentasunezko Ekintza Eremuetan 25 proiektu eragile bultzatzeko. Horietatik 35 milioi 2023an gauzatzeari espero da.

-
- Inbertsioen Aparteko Plana, 250 milioi eurokoa; horietatik 170 urte horretan bertan gauzatuko dira, 55 milioi 2022an eta 24 milioi 2023an.

Inbertsio publikoaren aldeko apustua ere argi geratu zen 2022ko aurrekontuetan, inbertsioa % 47 handitu baitzen 2021eko aurrekontuekin alderatuta, eta guztira 1.571 milioi eurora iritsi zen. Gainera, 2022ko martxoan, "Euskadiko Inbertsio Estrategikoen 2022-2024 Plana" jarri zen abian. Neurri osagarria da, Eusko Jaurlaritzaren eta Foru Aldundien eskumenekoak diren proiektu eragileak bultzatzea helburu duena. Plan honek inbertsioaren aldeko apustuan sakontzen du, EAEko ekonomia suspertu eta eraldatzeko palanka gisa, eta 530 milioi euro inguruko baliabideak aktibatzea dakar.

Inbertsio estrategikoen plan hau SEEP-PRTR programaren hogeita hamar osagaiekin lotuta dago, ez ditu jasotzen Euskadi Next Programako inbertsio estrategiko guztiak, baina bai proiektuen lagin adierazgarria. Hauek nabarmentzen dira: izaera eraldatzailea, espezializazio adimendunaren estrategiarekin lerrokatzea, 2030eko Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana (ZTBP 2030), erakundeen arteko lankidetzeta eta arlo publikoaren eta pribatuaren arteko lankidetzeta; horiek guztiek bermatzen dute erakundeen bideragarritasuna eta egingarritasuna.

Bestalde, 2021. urteaz geroztik, SEEP-PRTR programan integratutako proiektuetarako SEM-MRR mekanismoaren funtsak iristen ari dira Jaurlaritzara; orain arte, 550 milioi euro inguru esleitu dira konferentzia sektorialen eta esleipen zuzenen bidez. Europako baliabide horiek Estatu kideen bidez bideratzen dira, eta Eusko Jaurlaritzak bere gain hartzen ditu kudeaketa-, jarraipen- eta kontrol-faseak, baina ez du parte hartzen funtsen xede ona bermatuko luketen inbertsio-lerroen diseinuan.

Testuinguru ekonomiko horrek mugatzen du EAEko Administrazio Orokorraren 2023rako aurrekontuak egiteko esparrua.

2.2. Krisiaren ondorioei aurre egitea, epe luzeko erronkak alde batera utzi gabe.

2023ko aurrekontuak pandemiak eragindako krisitik suspertzeko ibilbidean sankontzeko, Ukrainaren errusiar inbasioaren ondorioak arintzeko eta, aldi berean, EAEko ekonomia eraldatzeko eta modernizatzeko prozesua bultzatzeko helburuan kokatzen dira, ekonomia hori sendoago, inklusiboago eta erresilienteagoa izan dadin. Hori guztia Eusko Jaurlaritzak aurrekontu-egonkortasunarekin duen konpromisoarekin lotzen da.

Aurrekontu-politikak susperraldiaren alde egiten jarraitu behar du, kasu askotan pandemiaren ondorio kaltegarrietatik oraindik guztiz suspertu ez diren familia, enpresa eta sektore kalteberenei lagunduz. Une honetan, gainera, jardun publikoak dagoeneko ezagunak diren faktore desorekatzaile horiei inflazioaren inpaktua gehitu behar zaie, batez ere errenta baxueneko etxekoen unitateei eta energian intentsiboenak diren enpresei eragiten diena.

Epe luzerako ikuspegitik, 2023ko aurrekontuek ez dute alde batera uzten Euskadik datozten hamarkadetan aurrez aurre izango dituen joera nagusien fokua; trantsizio teknologiko-digital, energetiko-klimatiko eta sanitario-sozial hirukoitza, aldi berean gure etorkizuna jomugan izango duen trantsizio demografikoak markatua. Joera nagusi horiek, ondoz ondoko krisiengatik baztertuak izan beharrean, gaurkotasun handienekoak izaten jarraitzen dute, horiek baitira suspertzeko eta eraldatzeko ahalegina bideratzeko behar diren argi luzeak. Ildo horretan, inoiz baino gehiago indarrean egongo da, gobernu-programan jasotzen den I+G+b sustatzeko partiden urteko % 6ko hazkunde-rako konpromisoa.

3. EUSKADI EKOLOGIKOAGOA

3.1. Gure bizimoduaren eraldaketa integrala

Eusko Jaurlaritzaren Klima-larrialdiaren Adierazpenaren arabera, klima-aldaketa gure arreta guztia eskaini behar diogun erronka premiazkoenetako eta konplexuenetako bat da. Euskal gizarteak aurrera egiten du karbono-ekonomia neutro baterantz, eta bere gain hartu du klima-aldaketa arintzeko eta horretara egokitzeko politikak abian jartzeko erantzukizun-kuota, konpromiso sakon eta zorrotzarekin. Adierazpen horretan berretsi egiten da erronka global horren buru izateko eta ekonomia lehiakorrago eta

klimatikoki neutroago bateranzko eraldaketa-palanka bihurtzeko ustea. Eta, premisa horretatik abiatuta, *"Think global, Act local"*, Euskadi prest eta posizionatuta dago trantsizio energetiko eta ekologiko justuari aurre egiteko, inor atzean utzi gabe, aukera-leiho gisa.

Trantsizio horrek, aldi berean, hainbat arlotako politikak eskatzen ditu, hala nola industriakoak, nekazaritza eta basogintzakoak, energiakoak edo ikerketa eta berrikuntzakoak, (1) gure sistema ekonomiko-produktiboan eragin negatibo indartsuak leuntzeko eta (2) prozesuan sortuko diren aukera ekonomiko, enpresarial, zientifiko-teknologiko eta mota guztietako aukerak aprobetxatzeko.

Gainera, trantsizio energetikoaren ondorioz, garraio-sistemak osorik egokitu beharko dira, eta planeta errespetatuko duen eta kutsatzen ez duen mugikortasun-paradigma berri bat sortu beharko da; hiri- eta lurralde-konfigurazioko dinamika berriak antolatu beharko dira, hiriaren eta landa-eremuaren hibridazioa lehenetsiz, eta azpiegitura berde berriak eratu beharko dira, ekosistemen zerbitzuak balioetsiz. Azken batean, ekonomia zirkularreko eredu alternatibo baterantz aurrera egitea, zeinak, bizi garen eredu linealaren kontraposizioan, ahalik eta gehien aprobetxatzen baititu eskura dauden baliabide eta lehengai urriak, arreta berezia jarritz produktu eta zerbitzuen berrera-bileran eta mota guztietako materialen birsailkapenean.

Trantsizioak gizarte-balioen eta pentsatzeko moduaren eraldaketa handia dakar, gizarte-harremanen eredu berrituarekin eta kontsumo-eredu berriekin batera joan beharko baitu, ingurumenean duen inpaktua kontuan hartzeko.

Beraz, inork ez du ukatzen erronka multidimentsionala denik, gobernu osoaren eta euskal gizartearen parte-hartzea eskatzen duena, koordinazio bizia, erakunde artekoa eta lankidetzaren publiko-pribatu oso zabala eskatzen duen ahalegin partekatuan.

3.2. Gure gaitasunak indartzea, eraldaketa klimatikotik sortzen diren aukerak aprobetxatzeko

Euskadiren deskarbonizazioa guztiz bat dator Europako Itun Berdean jasotako EBren planteamenduarekin. Hori legealdi honetan zehaztu da, gai horri buruz politika publikoek izan duten kontzientziazioaren berri ematen duten egiturazko araudiak garatu eta berriz ekitean. Hala, arlo honetako araudiaren garrantziaren lekuko dira Jasangarritasun Energetikoari buruzko legea eta Ingurumen-Administrazioari buruzko legea (biak onartuta daude eta garapen betean), Mugikortasun Iraunkorrari buruzko lege-proiektua eta Landa-Garapenari buruzko lege-proiektua (biak Legebiltzarrean izapidetzen ari dira) eta Trantsizio Energetikoari eta Klima-Aldaketari buruzko lege-aurreproiektua (izapidetze-egoera aurreratuan dago).

Era berean, exekutiboaren plangintzak eta haren aurrekontu-islapenak kontuan hartuko dituzte Trantsizio Energetikoaren eta Klima Aldaketaren 2021-2024 aldirako plan estrategikoa eta Ekonomia Zirkularren eta Bioekonomiaren 2024 aldirako plan estrategikoa, bai eta Espezializazio Adimenduneko RIS3 Euskadi Estrategiaren arloak berrikustea ere, ZTBP 2030 berriaren esparruan egina. Haren hiru lehentasun estrategikoe-tako bat energia garbiena da, eta ekoberrikuntza aukera-nitxo gisa.

Kontsumitzaile guztientzako hornidura lehiakorra eta eskuragarria arriskuan jarriko ez duen kanpoko mendekotasun energetikoa murriztearekin bateragarria izango den ingurumen-jasangarritasunaren aldeko apustuarekin bat etorritik, 2023ko aurrekontuek lehentasuna emango diete klima-alaketaren aurkako borroka, efizientzia energetikoa eta energia berriztagarriak, airearen kalitatea, uraren kudeaketa jasangarria, biodibertsitatearen zaintza, mugikortasun jasangarria, nekazaritzako elikagaien sektorearen eraldaketa, ekonomia zirkularra eta hondakineneko-birgaitzea, bizitegi-birgaitzea, ekodiseinua eta fabrikazio berdea bultzatzen dituzten jardueri.

Zehazki, 2023an, inbertsioak nabarmen bizkortuko dira gaitasun eta azpiegitura teknologiko eta industrial berriak sortzeko, bai eta negozio-ereduak sortzeko ere, mugikortasun elektrifikatu, konektatu, kooperatibo, autonomo eta partekatua garatu ahal izateko; hidrogenoa ekoizteko, banatzeko eta kontsumitzeko ekosistema garatzeko, energia berriztagarrien sartze handiko energia-eredu bat garatzeko estrategiaren barruan; eta ingurumen-pasiboak berreskuratzeko, hala nola lehentasunezko jarduketaren eremuetan kutsatutako lurzorua.

4. EUSKADI DIGITALAGOA

Euskadik digitalizazio-maila handia du. Hala eta guztiz ere, erronka berria jauzi kualitatibo eta kuantitatiboa egitea eta Euskadi teknologia digital berrien aukerak ahalik eta gehien aprobetxatzeko moduan jartzea da, zerbitzu publikoak hobetu eta zabaltzeko, pertsona guztien ongizatea eta bizi-kalitatea handitzeko eta gure enpresen lehiakortasuna eta gure pertsona ekintzaileen aukerak bultzatzeko.

Hori guztia, sinetsita digitalizazioa Euskadiko sektore estrategikoentzako balio erantsiaren iturria dela, eta bere ahalmena ahalik eta gehien ustiatzeko ezinbestekoa izango dela Euskadik azken urteotan eraiki dituen indargune eztabaidea ezin aprobetxatzea, enpresa-ehunaren dinamismoan, gero eta espezializatuagoa den ekosistema zientifiko-teknologiko aberatsaren eskuragarritasunean, bere azpiegitura teknologiko aurreratuaren hedapenean eta duela hiru urte baino gehiago mantendu eta berritu den babes instituzional ukazinean oinarrituta.

Horrela, 2025eko Euskadiko Eraldaketa Digitalerako Estrategiak (EEDe2025) eraldaketa digitalerako eredu berri bat definitzen du, Euskal Administrazio Publikoaren eta eragile ekonomiko eta sozialen arteko harremana ulertzeko eta gauzatzeko beste modu bat dena, erronka globalei elkarrekin aurre egin ahal izateko.

Estrategiaren arabera, 2023ko aurrekontuen fokua hiru dimentsiotan egituratzen da, eta komunitate osoari balioa ematen dion sistema gisa jarduten dute. Honako hauek dira dimentsioak:

- Funtsezkoak iruditzen zaizkigun teknologien ezarpena bizkortzea, eragin disruptiboa izan baitezakete hiru trantsizioetan, epe laburrean, ertainean eta luzean. Hauek dira Euskadirentzat lehentasunezkoak diren teknologiak: 5G konektibitatea, adimen artifiziala, konputazio kuantikoa, elkarreragingarritasun publiko-pribatuko zerbitzuak, hodeian eta zibersegurtasunean oinarritutako zerbitzuak.
- Teknologia digitalen hedapena errazten eta bizkortzen duten bitartekoak, kanalak edo gaitasunak indartzea. Besteak beste, beharrezkoa izango da gizarte-

maila guztietan gaitasun digitalak garatzen laguntzea, digitalizazioaren esparruan I+G+b bultzatzea eta ekintzailatza bultzatzea. Era berean, erosketa publiko berritzailea, zerbitzu teknologikoen hornitzaileen ekosistema indartzea eta arlo horretan arau- eta erregulazio-sistema fiskalak izandako aurrerapenak funtsezkoak dira digitalizazio-prozesuetan urrats irmo eta jasangarriak egiteko.

- Teknologiak funtsezko aplikazio-eremuetan azkar sar daitezen aktibatzea eta sustatzea. Batez ere, zerbitzu publikoak kudeatzea eta herritarrengana hurbiltzea (lana eta enplegua, e-administrazioa, hezkuntza, lurralde adimendunak, mugikortasun berria, e-osasuna eta ongizatea, e-justizia, hizkuntza- eta turismo-industriak eta merkataritza), eta enpresa-sarea digitalizatzea, batez ere enpresa txiki eta ertainen multzoan, horiek baitira bide horretan zailtasun handienak izan ditzaketenak.

5. PERTSONENGAN OINARRITUTAKO EUSKADI BAT

Euskadiko aurrekontu orokorrek 10 eurotik 8 inguru bideratzen dituzte gizarte-gastura, hau da, hezkuntzara, osasunera, enplegu-politiketara eta desabantaila- edo kaltebertasun-egoeran dauden pertsonak eta kolektiboak babesteko eta gizarteratzeko zerbitzu eta prestazio multzo batera (adinekoei eta desgaituei arreta ematea, etxebizitzapremiak, diru-sarrerak bermatzeko prestazioak, familia eta haurrak babestea, etab.).

Burututako gizarte-politikek bat egiten dute gero eta bidezkoagoa eta solidarioagoa den gizarte baterantz aurrera egiteko konpromisoan. Konpromiso hori BPGaz haratago begiratzen duen hazkundearen kontzeptuan oinarritzen da, eta aukera-berdintasuna eta kalitatezko enplegua sustatzea eta ezbeharren aurrean babesa bermatzea eskatzen du.

Aukera-berdintasun eraginkorra lortzeko gakoa hezkuntza inklusiboa, bidezkoa eta kalitatezkoa bermatzea da. Hezkuntza da tresnarik onena jatorrizko gizarte-klasea emaitza akademikoetatik, lanekoetatik eta ekonomikoetatik bereizteko, gizarte-mugikortasuna bultzatzeko eta diru-sarreraren eskalaren behealdean dauden pertsonen talentua

alferrik ez galtzeko, ekonomiaren hazkunde potentzialari kalte egitea ekidituz. Printzipio horiek daude lantzen ari garen euskal hezkuntza-legearen oinarrian. Paraleloki, aurrera egiten ari gara hezkuntza-eredu berri bategan, gizartearen beharrezko pertsonal, sozial, akademiko eta laboraletara egokitzeko gaitasunarekin, egungo testuinguruan eta etorkizunean. Logikoaenez, digitalizazioa da eredu berri honen oinarritzko osagaietako bat.

Bestalde, pandemiak balio izan du baieztatzeko garrantzitsua dela osasun-arloko desberdintasunak, bereziki generoak, maila sozioekonomikoak eta dibertsitate funtzionalak eragindakoak, murrizteko lanean jarraitzeko konpromisoa mantentzea eta areagotzea talde behartsuenen egoerak hobetuz. Osasunaren gizarte-baldintzatzaileen jatorri multisektoriala kontuan hartuta (hezkuntza-maila, enplegua, pobrezia eta gizarte-bazterkeriaren eraginpean egotea, etxebizitza, ingurumen-baldintzak, kultura), jarraitu beharreko ildoak osasunaren ikuspegia politika publiko guztietan txertatzea da, gaur egun lantzen ari den Euskadiko osasun-antolamenduari buruzko lege berria jasotzen den bezala.

Osasun-politikatik bertatik, lehen mailako arreta sustatuko da, konplexutasun txikieneko eta etxetik hurbilen dagoen laguntza-maila, eta, aldi berean, digitalizazioarekin, ekipamenduen berrikuntzarekin, instalazioen modernizazioarekin eta terapia aurreratuak txertatzearekin jarraituko da. Era berean, Osakidetza egiturazko plantilla indartuko da, herritarrei ematen zaien asistentzia-kalitatea hobetzeko helburuarekin.

Enpleguari dagokionez, zalantzarik gabe, enpleguak gizarte-inklusioren mekanismo nagusia osatzen du, eta, ondorioz, enpleguaren bilakaerak zehaztuko ditu bai gizarte-ongizatearen eta -kohesioaren arloko aurrerapenak, bai gauzatu beharreko gizarte-politika osagarrien irismena. Baina ez gara konformatzen enplegua sortzearekin eta langabezia-tasa murriztearekin; aitzitik, helburu zabalago bat lortu nahi dugu, enpleguari egonkortasunaren eta ordu-kopuruen arloan baldintza egokiak ematearekin zerikusia duena, lana eta familia bateragarri egiteko, etengabeko lanbide-kualifikazioa lortzeko eta, azken batean, bidezko soldatak lortzeko, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna bermatzeko eta gazteen ibilbide profesionalak ez prekarizatzeko, horrela, garapen independenteko proiektuak atzeratzea ekidituz. Enpleguaren kalitatea bultzatzea

da Gobernu honen banderetako bat, betiere lan-merkatuan sartzeko zailtasun handienak dituzten kolektiboek lehenetsuneko arreta emateko betebeharrak alde batera utzi gabe. Era berean, Jaurlaritzak asmo sendoa du Europarekin bat eginez behin-behinekotasunari heltzeko eta egiturazko enplegu publikoa sendotzeko, horretarako beharrezkoak diren prozesuak abian jarritz.

Gizarte-babesaren arloan kokatzen dira ingurune- eta emaitza-desberdintasuna zuzentzeko politikak, pertsonen segurtasun-sare bat bermatzen dietenak bizitzako kontingentzien aurrean eta pobrezia-egoera larriek aurrea hartzen dietenak. Beraz, gizarte-zerbitzuek eta gizarteratzeko, familiari laguntzeko eta etxebizitzako politikek osatzen dute arlo hau, benetan birbanatzailea den zerga-politikaren esparruan.

Aipatutako prestazioen artean, estalduragatik eta mobilizatzen duen baliabide-bolumenagatik, Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta nabarmentzen da; izan ere, enplegurako pizgarrien sistemaren bidez, soldata-osagarri gisa jotzen du eta ezkutuko ekonomia prebenitzen laguntzen du. 2022ko apirilaren 1etik aurrera, Estatuak abian jarritako Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarreraren (BGD) kudeaketaren eskualdaketa gauzatzeak aukera emango du Gizarteratzeko eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema osatzen duten prestazio ekonomiko guztien kudeaketa integrala egiteko, eta, horrela, erantzun hobea emango zaie herritarren beharrei.

Jaurlaritzak legegintzaldi honetan ezarri duen beste erronka bat suspertze demografikorako agertoki batera igarotzea da. Horretarako, 2021aren hasieratik, sailen arteko, erakundeen arteko eta gizartearen arteko lan-prozesua bultzatu da, laguntza-sistema iraunkor eta jasangarri bat antolatzeko helburuarekin. Sistema horrek aldeko baldintzak sortuko ditu, bai emantzipaziorako, bai familiek nahi duten seme-alaben kopurua izan dezaten, nahi dutenean, baldintza egokien faltagatik erabaki hauek atzeratu beharrik gabe.

Ondorioz, prozesu honek Erronka Demografikorako 2030erako Euskal Estrategia berehala onartzera eramango gaitu eta estrategia horren aurrekontu-tratamendua Euskadiko 2023rako Aurrekontu Orokorretan islatu beharko da.

6. AURREKONTU-POLITIKA BULTZATZAILE ETA ARDURATSUA

Inbertsioaren eta giza garapen iraunkorraren aldeko apustua sinesgarria da, baldin eta Eusko Jaurlaritzak aurrekontu-egonkortasunaren alde hartutako konpromiso sendoari lotuta badago. Konpromiso hori agerian geratu da azken ekitaldietan defizita murrizteko lortutako akordioetan, eta horren emaitzek ahalbidetu dute baliabideak inbertsiora eta gizarte-politiketara bideratzea.

2023rako defizitaren eta zorraren helburuak oraindik adostu ez badira ere, aurrekontu-egonkortasuna eta finantza-iraunkortasuna zaindu beharreko balioak dira, are gehiago kontuan hartuta etorkizun hurbilean finantza-iraunkortasunaren arauak berriro indarrean egongo direla.

Hazkunde ekonomikoaren uneetan, Gobernuak kontu publikoak onbideratuak mantentzen ahalegindu behar du. Helburua hauxe da: digitalizazioaren eta trantsizio energetiko-klimatikoaren erronka handiari laguntzeko Euskadik behar duen inbertsioaren aldeko apustuari uko egin gabe, krisi-uneetan gizarte-beharrei erantzun ahal izatea, ikusten ari garen bezala, oso azkar eta aurreikusi gabe gertatzen baitira.

Helburua da jabetzea ez dela komenigarria egiturazko gastu publiko arrunta handitzeko diru-sarrera publikoen gehikuntzak erabiltzea, ezta zorpetzeko potentziala ere (zerga-arauen desaktibazioan oinarrituta), izaera koiunturala baitute eta ekonomiaren hazkundeari lotuta baitaude.

Hausnarketa hori are nabariagoa da inflazioaren presio argiko egungo uneetan, non diru-sarrera publikoak ekonomiaren hazkunde errealetik ez ezik, prezioen eta errenten hazkunde nominaletik ere elikatzen diren.

Aurrekontu publikoaren kudeaketa arduratsuak urrezko arau argi bat ezartzen digu, gastu publiko arruntaren gehikuntzak, ekonomiaren hazkunde potentzialaren bidea eta/edo diru-sarrera publikoen egiturazko hazkundera batzera behartzen gaituena.

Gure eskumenen izaera kontuan hartuta (osasuna, hezkuntza, Ertzaintza, etab.), pertsonalaren gastuaren osagaia oso garrantzitsua da aurrekontu osoan. Horregatik, oso garrantzitsua da haren kudeaketa, bai gastu publikoaren kontrolaren ikuspegitik, bai zerbitzu publikoen eraginkortasunaren eta kalitatearen ikuspegitik. Ezin dugu utzi, Atzeraldi Handian gertatu zen bezala, gastu publiko arruntaren gehiegizko hazkundearen paganoa digitalizazioaren eta trantsizio energetiko-klimatikoaren erronka handiari laguntzeko herrialdeak behar duen inbertsioa izatea.

Zerbitzu publikoen eskaintzaren eraginkortasuna eta kalitatea neurtzeko, lortu nahi diren emaitzak argi eta ondo zehaztuz egin beharko dugu aurrekontua; kudeaketa-prozedurak bere horretan aztertu beharko ditugu, planteatutako helburuetara egokitzeko, eta, garrantzitsuena, arlo guztietan kudeaketa publikoaren jarduna baloratzeko izango da, pisu espezifiko handiena dutenekin hasita. Ildo horretan, ezinbestekoa da esku-hartzeko publikoak planifikatzeko eta ebaluatzeko sistema bat instituzionalizatzeko oinarriak ezartzea, beharrezko politika publikoak ezartzen laguntzeko. Horretarako, gastu-politikak, -planak eta -programak ebaluatu behar dira, baliabideak egoki esleitzeko arudio objektiboak izan ahal izateko.

7. GENERO-IKUSPEGI OROKORRA DUEN AURREKONTUA

Genero-berdintasunean aurrerapen ugari eta garrantzitsuak egin diren arren, oraindik ere desberdintasunak daude, eta horien gainean eragiten jarraitu behar da, justizia sozialari dagokionez duen balioagatik ez ezik, desorekek lehiakortasunaren hazkundera eta enpleguaren eta aberastasunaren sorreran dituzten ondorio larriengatik ere. Eusko Jaurlaritzak apustu sendoa egiten eta aurrekontuak genero-ikuspegiarekin garatzen jarraitzen du.

Legegilea izan da erabilitako bideetako bat, bereziki, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabeko bizitzetarako otsailaren 18ko 4/2005 Legea argitaratuz. Lege hori 2022ko martxoaren 3an aldatu zen, eta nabarmentzekoa da jauzi kualitatiboa egin duela berdintasun-politikak EAEko sektore

publiko osora zabaltzeak, zaintzak erdigunean jartzeak eta indarkeria matxista mota guztien aurkako erantzuna indartzeak.

Gainera, lege horren erreformak, beste berrikuntza askoren artean, honako hauek ezartzen ditu: ordezkaritza orekatuaren printzipioa gehiago zehaztea, EAEko botere publikoetako langile guztiek emakumeen eta gizonen berdintasunari buruzko derrigorrezko prestakuntza jasotzea, zaintzaren gizarte-erantzunkidetasuna sustatzeko betebeharra, kontratazio publikoan eta diru-laguntzetan berdintasun-printzipioa sustatzea, berdintasunerako planak izateko eta aplikatzeko betebeharra zabaltzea, eta EAEko administrazio publikoen aurrekontu publikoetan genero-ikuspegia txertatzea.

1/2022 Legeak planteatzen dituen erronkak lortzeko, baliabide ekonomikoak, giza baliabideak eta baliabide teknikoak indartzea aurreikusten da. Hala, 2023ko aurrekontuek lehentasuna emango diete eremu guztietan emakumeen eta gizonen berdintasun eraginkorra bultzatzeko jarduketari. Aurreko ekitaldiekin bat etorriz, indarkeria matxistaren aurka borrokatzeko, soldata-desberdintasuna ezabatzeko, lanbide-segregazioa murrizteko, berdintasunean eta berdintasunerako hezkuntzan sakontzeko eta familia-erantzunkidetasuna bultzatzeko neurri espezifikoak lehenetsiko dira.

8. AGERTOKI EKONOMIKOA

8.1. EAEko ekonomiaren azken aldiko bilakaera

2021. urtea eta 2022. urtearen hasiera munduko ekonomiaren susperraldiaren urteak izan dira, COVID-19ak eragindako pandemiaren inpaktu handiaren ondoren. Txertoen etorrerak eta banaketak, batez ere herrialde garatueta, jarduera ekonomikoa normaltasunera itzultzea eragin dute, eta, horrekin batera, BPGaren mailak berreskuratzea. Herrialde eta eremu ekonomiko askotan, hala nola AEBetan eta Europar Batasunean, 2021eko amaierako BPGaren maila 2019ko laugarren hiruhilekoan zutenaren berdina edo handiagoa zen.

Ekonomien susperraldiak jarraipena izan du aurtengo lehen hilabeteetan, nahiz eta Errusiak Ukraina inbaditu izanak egoera nahasi duen. Herrialde horien arteko gatazka

armatuak ondorio ekonomiko garrantzitsuak izan ditu, munduko ekonomia osoari eragiten diotenak, eta eragin berezia izan du europar ekonomian, aipatutako herrialdeekin harreman komertzial estua duelako. Gerrak Errusiarekiko merkataritza eten du, produktu energetikoak eta lehengaiak garestitu ditu, horniduren etorrera atzeratu du eta energiaren jatorriko merkatuak birdiseinatzeraz behartu du.

Ziurgabetasun handiko testuinguru horretan, EAEko ekonomia % 5,6 hazi zen 2021ean, eta dinamismo hori izan du 2022ko lehen hiruhilekoan ere, urte arteko % 5,7ko hazkundea zenbatetsi baita. Gainera, bigarren hiruhilekorako eskuragarri dagoen koiunturazko informazioak ez du pentsarazten hazkunde-erritmoa nabarmen moteltzen ari denik, eta, beraz, aurreikusten da datozen epealdietako tasa ere handia izango dela, agertoki makroekonomikoan aurreikusitakoaren ildotik.

Hain zuzen ere, sektore-analisiak iradokitzen du industria jarduera handiko une batean dagoela, aipatutako kostu- eta hornidura-arazo guztiak gorabehera. Zehazki, lehen hiruhilekoko guztizko produkzioa aurreko urtekoa baino % 7,9 handiagoa izan zen, eta ekipo-ondasunek protagonismo handia izan zuten, % 15,0 hazi baitziren. Zerbitzuek ere dinamismo handiko profila erakusten dute, batez ere pandemia geldiarazteko hartutako murrizketak kendu direlako. Zehatz-mehatz adierazita, zerbitzuetako negoziozifra, lehen hiruhilekoan, 2021ekoa baino % 18,4 handiagoa izan zen, eta pandemia aurreko maila aise berreskuratu du.

Jarduera ekonomikoaren bilakaera ona lan-merkatuan nabari da bereziki. Horrela, 2021ean lanaldi osoko lanpostu baliokideen kopurua % 5,5 igo zen (49.000 lanpostu inguru) eta 2022ko lehen hiruhilekoan igoera % 5,0koa izan zen, oraindik ere oso esanguratsua baita. Horren ondorioz, langabezia-tasa % 9,1era jaitsi da urte honen hasieran, aurreko urtean baino bi puntu beherago.

Prezioak egungo egoeraren puntu ahulenetako bat dira. 2021aren amaieran, BPGaren deflatoreak hamarkada bat baino gehiagoz igarotako moderazio-bidea utzi eta % 4,2ra iritsi zen. Berrikiago, KPIa urte arteko % 9,5ean kokatu zen martxoan, eta apirilean % 7,8ra jaitsi bazen ere, INEk maiatzerako prestatutako adierazle aurreratuaren arabera, apirilean erregistratutakoa baino hamarren batzuk gorago dago urteko aldakuntza, eta balio altuak espero dira urtearen zatirik handienean.

8.2. EAEko ekonomiaren egoera makroekonomikoa 2020-2022

Egoera koiuntural horretatik abiatuta, eta testuinguruaren hipotesiak kontuan hartuta, egoera makroekonomikoa aurreikusten du EAEko ekonomiaren hazkundera moteldu egingo dela 2021eko emaitza bikainarekiko. Hain zuzen ere, BPG % 4,5 haziko dela aurtengo eta % 4,1 datorren urtean. Hiruhilekoko bilakaeran, lehen hiruhilekoko datu ona (% 5,7) 2020ko hiruhilekoarekin alderatuta lortu zen; izan ere, bertan bigarren kutsatze-olatu gertatu zen eta murrizketa berriak onartu ziren. Hala ere, hasierako errebote-efektu horren ondoren, hurrengo aldietako tasak % 4 ingurukoak izatea espero da.

Logikoaenez, agertoki hori ziurgabetasun handiko testuinguru batean gauzatu da. 2022ko bigarren hiruhilekoko behin betiko datu makroekonomikoekin eta adierazle sozioekonomiko nagusien eguneratzearekin, egoera makroekonomikoa berrikusiko da, eta hori hartuko da kontuan aurrekontuak behin betiko egiterakoan.

Eusko Jaurlaritzaren ustez, beharrezkoa da Errusiari ezarritako zigor ekonomikoen ondorioak pausatzen uztea, besteak beste, petrolioaren erostearekin lotutakoak eta Europako eta Estatuko erakundeek ezarritako neurriena. Ziurtasun-dosi handiagoko agertoki bat behar da, aurrekontuak datu sendagoekin egiteko. Berrikuspen hori 2022ko hirugarren hiruhilekoan egingo da.

Eskariaren analisiak iradokitzen du kapital-eraketa gordina izango dela aurtengo eta datorren urtean hazkunde-tasarik handienak lortuko dituen osagaia. Kontuan izan behar da birusak sortutako krisia berreskuratzeko prozesua osatu gabe dagoela arlo askotan, eta eskaria handia dela oraindik. Horri esker, EAEko enpresek inbertsio-proiektu berriei ekin ahal izango diete, baita gaur egungoak bezalako ziurgabetasun-uneetan ere. Bere alde dago Europak eraldaketa digitalari, ingurumenekoari eta sozialari ematen dion bultzada, inbertsio-eremu berriei atea irekitzen diena.

Bestalde, azken kontsumoko gastuak bultzada handia izango du agertokian kontutan izandako bi urteetan. Familien gastua kontsumoan bereziki handia izango da, pandemiaren aurrezki-poltsa esanguratsua metatu baitute. Hala ere, inflazioaren erosteko ahalmena gutxituko du eta makromagnitude horren aldakuntza-tasa hamarren batzuetan

murritzuko du. Administrazio publikoen kontsumoa ekonomia osoarena baino erritmo apalagoan haziko da; izan ere, krisiak kaltetutako eta zaurgarriak diren kolektiboetan esku hartzea gero eta gutxiago behar izango da.

Bi hiruhilekotan BPGari ekarpen esanguratsuak egin ondoren, kanpo-saldoak profil neutroagoa eskainiko du berriro, eta ekarpen negatiboak eta positiboak tartekatuko ditu, garrantzi txikikoak izango baitira. Nazioarteko merkataritza garatzen jarraitzea espero da, gerrak eta munduko erregai mineralen eta lehengaien ekoizle handienetako bati ezarritako zigorrek galga eragin dezaketen arren. Ondorioz, EAEko esportazioek gora egingo dute, baina bultzada hori moteldu egingo da atzerriko produktuen eskari handiagoagatik.

Euskadiko koadro makroekonomikoa 2021-2023

	2021	2022	2023
BPG	5,6	4,5	4,1
Azken kontsumoa	4,8	4,4	3,7
Etxeetako kontsumoa	5,3	4,8	4,0
Administrazio publikoen kontsumoa	3,0	3,2	2,6
BKF	6,3	5,0	4,3
Barne-eskaria	5,1	4,6	3,8
Kanpoko eskariaren ekarpena	0,2	-0,3	0,2
BPG nominala	8,1	8,8	6,5
BPG deflaktorea	2,3	4,2	2,3
Enplegua (lanpostuak)	5,5	2,8	1,8
Landunak (BJA)	1,6	1,8	0,8
Langabezia-tasa	10,0	9,5	9,1

Iturria: Ekonomia eta Plangintzaren Zuzendaritza

Sektoreen ikuspuntutik, 2022. urtea zerbitzuen urtea izango da. Izan ere, mugikortasunaren murrizketak arindu ondoren, sektore hau une gozoa bizitzen ari da eta egoera hau urte osoan ez ezik datorren urtera ere luzatuko da. Horregatik, bere balio erantsia

aurten ekonomiaren batez bestekoaren gainera haziko dela aurreikusi da, nahiz eta datorren urtean EAEko ekonomiaren hiru sektore nagusien erritmoak % 4 ingurura iritsiko diren. Industriak kutsu hedakorra izango du agertoki makroekonomiko horren erreferentzia-aldian, baina ziurgabetasunak, kostu handiek eta horniduren etorreraren atzerapenak bultzada apur bat kenduko diote sektoreari. Azkenik, eraikuntzak aipaturako beste bi sektoreek baino tasa txikiagoak izango ditu, kostuen igoerak eta lan-merkatuko nolabaiteko tentsioak baldintzatuta. Hala ere, zailtasun horiek etorkizuneko hiruhilekoetan konponduko dira.

Harrigarria gertatzen ari da ekonomia garatuen susperraldiak erakusten ari diren enplegu eduki handia. Euskadi ez da salbuespena. Horrela, 2021ean BPGa % 5,6 hazi zen eta enplegua, lanaldi osoko lanpostuetan neurtuta, % 5,5. 2022ko lehen hiruhilekoan, berriz, enpleguaren gorakada %5,0 izan zen. Espero izatekoa da, hurrengo hiruhilekoetan, BPGaren hazkundera apaldu ahala, lanpostuen sorrerak ere moteltzea. Hala eta guztiz ere, aurreikuspenen arabera, aurten 26.300 lanpostu inguru sortuko dira, beste 17.800 izango dira datorren urtean eta, aldi horren amaieran, lanaldi osoko milioi bat lanpostu egongo dira ekonomian.

Lanpostuen ordean enplegua duten pertsonen kopurua aztertzen bada, 2021ean hazkunde tasa %1,6 izan zen, BJaren arabera, eta aurtengo eta datorren urterako aurreikuspena % 1,8 eta % 0,8 handitzea da, hurrenez hurren. Lanpostuen eta pertsonen arteko aldea, neurri batean, aldi baterako lan-erregulazioek azaltzen dute, eta figura hori baliagarria izan da pertsonen enpresarekiko lan-harremanari eusteko, jarduerarik ez zegoen uneetan ere. Aldi baterako lan-erregulazioan dauden pertsonen kopurua gero eta txikiagoa da, eta azken hilabeteetan 5.000 pertsona baino ez dira geratzen egoera horretan.

Ekonomiaren eta enpleguaren suspertzeari esker, langabezia-tasak beharrezko bilakaerari eutsi dio, eta 2021eko batez besteko balio gisa % 10,0a iritsi da. Urte honen hasieran ere behera egin du, % 9,1ean kokatu baitzen. Egoera makroekonomiko berriak prozesuaren jarraipena aurreikusten du, eta, horren ondorioz, langabezia-tasa puntu erdi jaitsiko da aurten, eta ia beste erdi bat datorren urtean.

Goranzko prezioak dira munduko eta Euskadiko ekonomia berreskuratzeko prozesuaren mehatxurik handienetako bat. Pandemiaren kontrolaren ondorengo eskari handia, horniduren iritsieraren atzerapenak, Ukrainako errusiar inbasioa eta produktu energetikoen garestitzea dira 2021etik inflazioa igoarazi duten elementuetako batzuk. Zehazki, urte askoan prezioei eutsi ondoren, iazko azken zatian deflaktorea % 4,2an kokatu zen, eta 2022rako aurreikuspena antzerako kopurutan kokatzen da, oro har, balio altuagoekin lehen seihilekoan eta eta moderatuagoekin bigarrenean. Jarraibide hauek idazteko unean (2022ko maiatza), INEren datuekin, urte arteko inflazioa % 8,7koa da, eta azpikoa % 4,9koa. 2023ra begira, erreferentziazko inflaziotik hurbil dauden tasetara itzuliko dela aurreikusten da.

9. AURREKONTU-JARRAIBIDEAK

Aurreko irizpideak garatzeko, jarraibide espezifiko hauek ezarri dira 2023ko aurrekonturako:

LEHENENGOA: Langileen gastuak

2023ko aurrekonturako langile-gastuen kalkulua Ekonomia eta Ogasun Sailak egingo du.

Sektore publikoko langileen ordainsarien baldintzak 2023rako Euskal Autonomia Erkidegoko Aurrekontu Orokorrei buruzko Legean ezarritakoaren arabera izango dira.

Oro har, aurrekontu-plantilla ez da handituko 2022ko abenduaren 31n dauden plazen guztizko agregatuarekin alderatuta.

BIGARRENA: Funtzionamendu-gastuak eta Transferentzia arruntak

Erakunde-administrazioako erakundeetarako transferentziak kalkulatzeko, langile-gastuak finantzatzen dituzten zatian aurreko apartatuan jasotako orientabideak kontuan hartuko dira.

Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoko sailek, erakunde autonomoek eta gainerako erakundeek jarraibide ekonomiko hauetan zerrendatutako erronkei aurre egitera bideratuko dituzte diru-laguntzen gastu-politikak.

HIRUGARRENA: Inbertsio Errealak, Kapital Diru-laguntzak eta Finantza-Aktiboen Aldakuntza

Aurreko ekitaldietako betebeharrak biltzen dituzten jarduketetarako kredituak zuzkituko dira. Planteamendua urte anitzeko plangintzaren barruan egingo da, lehen aipatutako trantsizioei aurre egiteko.

LAUGARRENA: Finantza-gastuak eta Finantza-Pasiboen Murrizketa

Zor publikoaren interesak eta amortizazioa aurreikusitako kostuaren arabera aurrekontuan sartuko dira.

BOSGARRENA: Sektore Publikoko Erakundeak

Ez da Sektore Publikoko Erakunde berririk sortuko.